

6.4.2018

Espoon ympäristöyhdistys ry

www.sll.fi/espoo

Vastine tähän muistutukseen pyydetään toimittamaan sähköisenä osoitteeseen virpi.sahi@sll.fi

Espoon kaupungin kirjaamo,
PL 1, 02070 ESPOON KAUPUNKI

Asia: Muistutus Kirkkojärvenpuiston (613500) asemakaavaehdotuksesta

Espoon ympäristöyhdistys on perehtynyt kaava-aineistoon ja toteaa siitä muistutuksenaan seuraavaa.

Hankealueen luontoarvoista

Turunväylän pohjoispuolinen osa Kirkkojärvestä täyttää monipuolisten luhtabiotooppiensa ja merkittävän pinta-alansa takia vähintään maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kriteerit (https://www.uudenmaanliitto.fi/files/6297/Luonnonymparistojen_arvottamisen_kriteeristo_Uudellemaalle_E119.pdf). Turunväylän eteläpuolinen Kirkkojärvenpuiston osa ei ole aivan yhtä arvokas, mutta toimii hyvänä tukialueena arvokkaammalle osalle.

Alueen kaavoituksen kannalta keskeistä ovat myös muuttavan maankäytön mahdolliset vaikutukset Espoonjokeen, joka on virtavetenä erittäin arvokas. Espoonjoessa elää geneettisesti alkuperäinen merivaeltainen taimenkanta, joka on luokiteltu äärimmäisen uhanalaisiksi (CR). Suomen puolella Itämereen laskevia meritaimenjokia on ollut alun perin kuutisenkymmentä, nyt enää yksitoista Espoonjoki mukaan lukien.

Espoonjoki (ja siihen kaava-alueen pohjoispuolella yhtyvät sivujoet Glims ja Gloms) on myös keskeinen tekijä, jonka säännöllinen tulva ylläpitää siihen Turunväylän kummaltakin puolelta liittyvien luhtien ja tulvametsien luontoarvoja. Esimerkkinä tulvametsistä toimivat kaavaehdotuksessa EV-alueeksi rajattu osa Turunväylän varresta. Alueella kasvaa tällä hetkellä pitkään rauhassa kehittyntä viiden puulajin sekametsää. Näihin liittyy länsipuolelta useiden hehtaarien laajuinen nykyisten ja kehittyvien pajuluhtien alue.

Kaavan luontotietopohjasta

Kirkkojärvenpuiston kaltaisella luhta- ja tulvavaikutteisella alueella luontotiedon vanheneminen tapahtuu tavanomaista nopeammin, koska myös muutokset kasvillisuudessa ovat nopeita.

Alueella tehdyt luontoselvitykset (Kiirikki 2001) sekä luontolausunnot (Yrjölä 2007) ovat selvästi vanhentuneita eikä niitä sellaisenaan voi käyttää muuttavan maankäytön perusteena.

Kaavahankkeen luontotietopohjana käytetyt selvitykset sekä niihin liittyvä luontoarvojen arvottaminen on tehty ilman laajempaa ymmärrystä siitä, mikä on 2010-luvun loppupuoliskolla tällaisten laajempien tulvavaikutteisten luhta- ja lehtobiotooppien suojeluarvo pääkaupunkiseudulla. Alueiden mahdollista lajistollista arvoa ei sitäkään ole tarkasteltu riittävän monipuolisesti. Kaavamääräysten perusteella vaikuttaa

siltä, että ainoa tunnistettu lajistoarvo liittyy kaava-alueen puustoisten osien merkitykseen liito-oravan mahdollisena lisääntymis- ja levähdyspaikkana.

Luontotyyppinäkökulmasta alue on merkittävä tulvavaikutteisten avo-, pensas- ja metsäluhtien kannalta, lisäksi alueella (Turunväylän lähialue) on erilaisia tulvavaikutteisia lehtoja, joissa kasvaa vuosikymmeniä rauhassa kehittyntä monipuulajista lehtisekametsää.

Kirkkojärvellä on selvää potentiaalia muun muassa mustuvapajusta ja halavasta riippuvaisen halavasepikän (*Hylochaerus cruentatus*) esiintymiseen. Tätä äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) luokiteltua endeemistä kovakuoriaista on havaittu tähän mennessä Mätäojan luhdilta (Vantaa), Pitkäjärven luhdilta (Vantaa) sekä Pitkäjärven pohjoispäästä (Vantaa, Espoo). Merkittävää lajistopotentiaalia liittyy myös muuhun lahopuustoisista luhta-alueista riippuvaiseen kovakuoriaislajistoon ja mahdollisesti myös sudenkorentoihin.

Jatkotoimenpiteet ja huomioita ehdotetusta maankäytöstä

Kaavan eteenpäin viemiselle on syytä ottaa aikalisä, jotta kaavan luontotietopohja voidaan saattaa ajan tasalle. Kaavaprosessia ei pidä kiirehtiä esimerkiksi kytkemällä sitä myös vireillä olevaan Espoonjoen kunnostussuunnitelmaan. Vain tällä tavalla pystytään varmistamaan, että kaavan mahdolliset merkittävät luontovaikutukset on luotettavalla tavalla tunnistettu kaavan teon yhteydessä. Muun muassa mahdollisen avovesialueeksi muutettavan alueen laajuus ja sijoittuminen tulee ratkaista sitovasti kaavaprosessin yhteydessä eikä sitä tule jättää puistosuunnitelmaprosessissa päätettäväksi. Nykyinen kaavaehdotus mahdollistaa sen, että uusi vesialue (w-1) toteutetaan aikanaan sellaisessa laajuudessa, joka hävittää kaava-alueen merkittävimmät pajuluhdut.

Tuoreesta ilmakuvasta havaitsee, että kaavaillun avovesialueen (turkoosi rajaus) itäpuolisko on muuttunut ja muuttumassa pajuluhdaksi (oma luontotyyppinsä), jollaista ei avovesialtaaksi kannata palauttaa. Sen sijaan avovesialuetta voinee sijoittaa lännemmäksi (tummansininen rajaus), mikäli täydentävät luontoselvitykset eivät aiheuta rajoitteita.

Kaava-alueen itäosan tulvavaikutteiset lehtimetsät sekä niihin länsipuolelta liittyvät pajuluhdat on syytä huomioida kaavassa säilyttävillä kaavamerkinnoilla (sl- tai luo) ja kaavamääräyksillä, jotka turvaavat keskeisten arvojen säilymisen.

Kirkkojärvenpuiston nykyiset luontoalueet tulee rajata kaiken maanlajityksen ulkopuolelle. Kaavaehdotuksen kaavamääräykset mahdollistavat rajoittamattoman puhtaiden maamassojen läjityksen, kunhan läjityksellä ei ole haitallisia vaikutuksia Turunväylän tai Espoonjoen geotekniseen vakauteen.

Entisen Kirkkojärven alueella esiintyy happamia sulfiittimaita, joista vapautuvan rikkihapon huuhtoutuminen alapuoliseen Espoonjokeen tappaisi jokieliöitä. Siksi kaavan jatkotyössä on huomioitava konkreettisemmin myös maamassojen laatu reunaehtona kaivuulle ja läjitykselle.

Myös muut mahdolliset ja todennäköiset vaikutukset alapuoliseen Espoonjoen pääuomaan on selvitettävä. Rakentamisaikaisen tavanomaisen liettymisen ja sulfidisaviongelman lisäksi tulee selvittää mahdollisen altaan pitkäaikaiset vaikutukset alapuoliseen jokivesistöön huomioiden mm. kesällä altaassa tapahtuvan veden lämpeneminen ja haihtumisen vaikutukset jokieliöstöön alavirran puolella.

Kirkkojärvi on alunperinkin ollut laakea tulvajärvi, jossa vesirajan vaihtelut virtaaman mukaan ovat laajoja, ja hitaan virtaaman vuoksi sillä on taipumus umpeenkasvuun jatkossakin. On mahdollista, että kalliiden perustamiskustannusten jälkeen ajaututaan hintavaan ja luontoarvoja verottavaan hoitokierteeseen, jotta tavoiteltuja virkistyshyötyjä (esim. avoin vesipinta ja miellyttävä rantaviiva) voitaisiin ylläpitää.

Kokonaisuudessaan miljoonaluokan kustannuksiin yltävän Kirkkojärven palautus -hankkeen hyötyjä, haittoja sekä perustamis- ja ylläpitokuluja tulisi tarkastella kokonaisuutena ja suhteessa vaihtoehtoihin rahankäyttötapoihin. On mahdollista, että enemmän hyötyjä kustannustehokkaammin saavutettaisiin panostamalla muihin Espoonjoen vesistöalueen suojele- ja hoitotarpeisiin.

Espoon ympäristöyhdistyksen puolesta,

Espoossa 6.4.2018

Virpi Sahi
puheenjohtaja
virpi.sahi@sll.fi

Pirjo Itkonen
varapuheenjohtaja
pirjo.itkonen@sll.fi